

Sygn. akt III KK 524/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)

SSN Andrzej Siuchniński

SSN Andrzej Stępka (sprawozdawca)

Protokolant Katarzyna Gajewska

po rozpoznaniu w dniu 29 listopada 2022 r.

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.,

w sprawie S. T.

skazanego z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.,

kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich wniesionej na korzyść skazanego od prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego

w Tarnobrzegu z dnia 2 lutego 2022 r., sygn. akt II K 377/21,

I. uchyla zaskarżony wyrok i na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. umarza postępowanie przeciwko S. T.;

II. kosztami postępowania w sprawie obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 2 lutego 2022 r., w sprawie o sygn. akt II K 377/21, Sąd Rejonowy w Tarnobrzegu uznał oskarżonego S.T. za winnego popełnienia

zarzucanego mu czynu stanowiącego występki z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. polegający na tym, że w okresie od 1 kwietnia 2019 r. do 3 listopada 2020 r. w T. uchylał się od wykonywania obowiązku alimentacyjnego wobec A. M., określonego co do wysokości wyrokiem Sądu Rejonowego w T. z dnia 8 kwietnia 2011 r., sygn. akt III RC [...], gdzie łączna kwota powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej trzech świadczeń okresowych, przez co naraził pokrzywdzoną na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, przy czym czynu tego dopuścił się po odbyciu ponad 6 miesięcy kary pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo podobne - i za to na mocy art. 209 § 1a k.k. wymierzył mu karę roku pozbawienia wolności, zwalniając go od ponoszenia kosztów sądowych i obciążając nimi Skarb Państwa.

Ponieważ strony nie zaskarżyły tego wyroku, orzeczenie uprawomocniło się w dniu 10 lutego 2022 r. Następnie w pismach z dnia 4 kwietnia 2022 r. skazany zaskarżył wyrok, a jednocześnie złożył wniosek o wyznaczenie mu obrońcy z urzędu. Zarządzeniem z dnia 9 maja 2022 r. (k. 125) odmówiono przyjęcia apelacji skazanego S. T. od przedmiotowego wyroku (w której to skardze skazany podniósł, że został już skazany za przestępstwo z art. 209 § 1a k.k. na mocy wyroku wydanego w sprawie o sygn. akt II K 793/20), z uwagi na wniesienie apelacji po terminie. Jednocześnie mimo tej decyzji, Sąd zainicjował postępowanie sygnalizując powyższe uchybienie Rzecznikowi Praw Obywatelskich w trybie art. 521 § 1 k.p.k.

Rzecznik Praw Obywatelskich zaskarżył ten wyrok na podstawie art. 521 § 1 k.p.k., wnosząc kasację na korzyść skazanego S. T. Na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. wyrokowi zarzucił rażące naruszenie prawa karnego procesowego, stanowiące bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k., to jest, naruszenie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., polegające na skazaniu S. T. za przestępstwo z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełnione w okresie od 1 kwietnia 2019 r. do 3 listopada 2020 r. pomimo tego, że postępowanie karne co do tego samego czynu, popełnionego w okresie od 1 kwietnia 2019 r. do 3 listopada 2020 r. zostało wobec skazanego już wcześniej prawomocnie zakończone wyrokiem Sądu Rejonowego w Tarnobrzegu z dnia 4 maja 2021 r., w sprawie o sygn. akt II K 793/20.

Formułując powyższy zarzut skarżący wniósł o:

1/ dopuszczenie dowodu z dokumentów znajdujących się w aktach Sądu Rejonowego w Tarnobrzegu o sygn. akt II K 793/20, na okoliczność prawomocnego skazania S. T. wyrokiem z dnia 4 maja 2021 r.;

2/ uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w Tarnobrzegu z dnia 2 lutego 2022 r. i umorzenie postępowania wobec S. T. na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się być zasadna i to w sposób oczywisty, co uzasadniało jej rozpoznanie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k. i uwzględnienie w całości.

Nie ulega wątpliwości, że w niniejszej sprawie doszło do rażącego naruszenia przepisów prawa procesowego w postaci wystąpienia bezwzględnej przesłanki odwoławczej, tj. art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., polegającego na skazaniu S. T. za przestępstwo z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., popełnione w okresie od 1 kwietnia 2019 r. do 3 listopada 2020 r. pomimo tego, że postępowanie karne co do tego samego czynu, popełnionego dokładnie w tym samym okresie, zostało wobec skazanego już wcześniej prawomocnie zakończone wyrokiem Sądu Rejonowego w Tarnobrzegu z dnia 4 maja 2021 r., w sprawie sygnaturze akt II K 793/20.

Słusznie Rzecznik Praw Obywatelskich zwraca uwagę na fakt, że wcześniej przed Sądem Rejonowym w Tarnobrzegu toczyło się wobec S. T. postępowanie karne w sprawie o sygn. akt II K 793/20, w którym został on oskarżony o to, że w okresie od 1 kwietnia 2019 r. do 11 lutego 2020 r. w Tarnobrzegu, działając w ciągu pięciu lat po odbyciu co najmniej sześciu miesięcy kary pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo podobne, uchylał się od wykonywania ciążącego na nim obowiązku alimentacyjnego wobec córki A. M., określonego co do wysokości wyrokiem Sądu Rejonowego w T. z dnia 8 kwietnia 2011 r., sygn. akt III RC [...], co spowodowało, że łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowiła równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych, przez co naraził A.M. na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, tj. o przestępstwo z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 4 maja 2021 r., Sąd Rejonowy w Tarnobrzegu oskarżonego S. T. uznał za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu, przyjmując końcową datę przestępnego zachowania na dzień 3 listopada 2020 r., stanowiącego przestępstwo z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i wymierzył mu karę 10 miesięcy pozbawienia wolności. Wyrok ten nie został zaskarżony i uprawomocnił się 12 maja 2021 r. (zob. k. 134 akt II K 793/20). Stosowną informacją o tym wyroku dysponował zresztą orzekający w sprawie II K 377/21 Sąd Rejonowy w Tarnobrzegu (zob. karta karna k. 104).

W tej sytuacji widoczne jest na pierwszy rzut oka, że wydane przez Sąd Rejonowy w Tarnobrzegu obydwie wyroki - z dnia 4 maja 2021 r., w sprawie o sygn. akt II K 793/20 oraz z dnia 2 lutego 2022 r., w sprawie o sygn. akt II K 377/21 - dotyczą tego samego czynu, a mianowicie uchylania się przez oskarżonego od wykonania obowiązku alimentacyjnego na rzecz jego córki – A. M. w tym samym okresie. W rezultacie, przypisany oskarżonemu wyrokiem Sądu Rejonowego w Tarnobrzegu w sprawie o sygn. akt II K 377/21 czyn zabroniony, polegający na uchylaniu się od świadczeń alimentacyjnych w okresie od 1 kwietnia 2019 r. do 3 listopada 2020 r., został w całości objęty skazaniem w sprawie o sygn. akt II K 793/20, rozpoznawanej wcześniej przez tenże Sąd, prawomocnie już zakończonej. W chwili wyrokowania zatem przez Sąd Rejonowy w Tarnobrzegu w sprawie o sygn. akt II K 377/21, prawomocnie rozstrzygnięta już została kwestia odpowiedzialności karnej S. T. za ten sam czyn, przypisany mu w zaskarżonym kasacją wyroku, popełniony w okresie od 1 kwietnia 2019 r. do 3 listopada 2020 r. Trafnie przy tym wskazuje Rzecznik Praw Obywatelskich, że analiza akt sprawy wskazuje na to, iż - pomimo braku uzasadnień obu wyroków Sądu Rejonowego w Tarnobrzegu - wymowa ujawnionych okoliczności obu tych spraw uprawnia do twierdzenia, że prawomocnie osądzone czyny dotyczą tożsamyh zachowań sprawcy, a mianowicie uchylania się od wykonania określonego przez ten sam wyrok sądu cywilnego, co do wysokości obowiązku alimentacyjnego, na szkodę tego samego pokrzywdzonego.

W orzecnictwie Sądu Najwyższego utrwalona jest już linia orzecznicza opierająca się na przyjęciu, że jeżeli w dwóch wyrokach doszło do skazania tej samej osoby za to samo zaniechanie (niealimentację) wobec tego samego dziecka

w tym samym okresie, to zachodzi bezwzględna przesłanka procesowa z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. (zob. *m.in.* wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2022 r., V KK 661/21, LEX nr 3359383). Jednocześnie, w przypadku przestępstw niealimentacji, które należą do kategorii tzw. przestępstw zbiorowych, sformułowana w art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. przeszkoda procesowa w postaci *res iudicata* może zachodzić wyłącznie wówczas, gdy okresy uporczywego uchylania się od obowiązku świadczeń alimentacyjnych, ustalone w kolejno rozpoznawanych sprawach, są identyczne i pokrywają się ze sobą, lub gdy okres określony w sprawie następnej został w całości objęty skazaniem w sprawie rozpoznawanej poprzednio, prawomocnie już zakończonej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2022 r., III KK 423/21, LEX nr 3342311). Taka też sytuacja wystąpiła w niniejszej sprawie.

Nie ulega więc wątpliwości, że doszło do rażącego naruszenia przepisów prawa procesowego w postaci wystąpienia bezwzględnej przesłanki odwoławczej, tj. art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.

W rezultacie, Sąd Najwyższy uwzględniając kasację Rzecznika Praw Obywatelskich wniesioną na korzyść skazanego, na mocy art. 537 § 2 k.p.k. uchylił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w Tarnobrzegu i umorzył postępowanie w tej sprawie. Na podstawie art. 632 pkt 2 k.p.k., art. 637a k.p.k. i art. 638 k.p.k. kosztami postępowania w sprawie obciążono Skarb Państwa.

ał